

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА

ISSN 0017-0925

ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ГОДИНА ХСV

БЕОГРАД, СЕПТЕМБАР 2014.

БРОЈ 9

Црква Рођења Светиој Јована Крстиишеља, Јасеновац,

Фото: Алекса Стојковић

Житије Преподобног Максима Грка

Преподобни Максим Грк (у свету Михаило) родио се око 1470. године у древном граду Арта. Потичао је из старог и познатог византијског рода Триволис. Један од његових предака био је константинопољски патријарх. Његов стриц Димитрије Триволис је био друг Томе Палеолога, брата последњег цара Ромејског царства, Константина 11. Драгаша и деда великог кнеза Московског Василија Трећег.

Родитељи Светога, Манојло и Ирина, били су образовани људи, „филозофи“, како их називају житијна казивања о преподобном Максиму. У овим житијама Максим Грк се назива „војводски син“. Вероватно, дужност војводе је његов отац обаваљао до османског освајања. Као и његова супруга, Манојло се одликовао побожношћу и преданошћу православној вери, у којој су родитељи могли васпитати и свога сина.

Око 1480. године Михаило долази на острво Крф које је припадало Венецији; овде он пролази обуку у класичним наукама код Јована Мосха. После дванаест година (1492) преподобни одлази да настави образовање у Италији, која је после пада Константинопоља била средиште грчког образовања.

Михаило Триволис је много путовао: живео је и учио се у Венецији, у школи која грчка и која је овде одавно постоји, у Падови, прослављена својим Унивезитетом, у Ферари, Болоњи, у Фиренци и Милану. По мишљењу неких животописаца он је био у Паризу, Риму и Немачкој.

Епоха хуманизма коју је тада преживљавала Италија, било је кризно доба у историји европске културе. Одбацујући средњовековну богословску и филозофску схоластику, неки од хуманиста су обнављали идеје многобожачке старине, одбацивали основе хришћанске вере. Касније је о том времену свог живота преподобни Максим писао: „Иди мислено у италијанска училишта и видећеш како тамо Аристотел, Платон и други филозофи потапају многе, подобно текућим потоцима. Тамо се никакав догмат не сматра верним: ни човечији, ни Божански, ако се не потврђује Аристотеловим силогизмима“. „Ако се Го-

спод не би постарао за спасење свих, и не би помиловао ме и брзо посетио Својом благодаћу и не озарио светлошћу Својом мисао моју, погинуо бих давно и ја са онима који се налазе тамо са проповедницима безбожности“.

Од 1498. до 1502. године Михаило Триволис се налазио у служби Ђованија Франческа Пикодела Мирандола; овде је он обучавао децу и одрасле грчком језику, а такође преписивао радова грчких Отаца Цркве и старих класика. Када је наступила војска француског краља Франциска Првог, Ђовани Франческо се удаљио у Баварију, а Михаило Триволис се вратио у Фиренцу и постригао се у доминиканском манастиру Светог Марка, где је донедавно живео Јероним Савонарола, чије проповеди је често Михаило слушао.

Али, духовно нахраћен православом Црквом, Михаило Грк је тежио ка темељној спаситељној мудрости, нагињући се мислено према Истоку. Од једног од својих учитеља, Јована Ласкариса који је са Свете Горе пренео у Фиренцу око 200 старих књига, Михаило је слушао о изобиљу књижевних ризница које се чувају у манастирским књижницама, од којих је најбогатија била књижница Ватопедског манастира; њој су своје рукописе оставила спасавајућих се у Ватопеду цара: Андроник Палеолог и Јован Кантакузин. Слушао је он и о великим богомудрим старцима који су се подвизавали у светогорским обитељима. Године 1504. Михаило оставља свој манастир, напушта Италију и следеће 1505. године прима постриг са именом Максим у част Максима Исповедника у Атонском Благовештењском манастиру.

На Светој Гори инок Максим се предао читању Светих Отаца. Његова љубљена књига била је „Тачно изложење православне вере“ Светог Јована Дамаскина, о којој је касније преподобни Максим писао да је он „достигао више познање философије и богословља“. Тих година инок Максим почиње и сам да пише своје прве радове – он саставља канон Јовану Крститељу; његово непосредно послушање било је да сакупља прилоге у корист атонских манастира, које је он прикупљао приликом путовања по градовима и селима Грчке. Тако је у манастирским трудовима и подвизима провео око десет година.

Године 1515, марта 15. велики московски кнез Василије Трећи послао је изасланство на Свету Гору с молбом да му пошаљу искусног преводиоца књига. Велики кнез је молио протат Атона да му пошаљу старца Саву. Како је Сава био стар и слаб здрављем, иноци Атона су одлучили да уместо њега пошаљу Максима, који је такође био искусан

божанском писању и погодан за тумачење и превођење различитих књига. Тако је припа- ло Максиму по вољи светогорских старца да се припреми и оде у далеку северну земљу Московiju ради испуњавања црквеног послу- шања.

Добивши од константинопољског па- тријарха Филотеја Четвртог грамату за мо- сковског митрополита Варлаама, атонско по- сланство (с преподобним Максимом у Русију путовала су још два монаха – Неофит и Ла- врентије) упутило се у Теодосиј и, дошавши тамо пола године су провели, а затим у Русију стигли, а 4. марта 1518. године у Москву.

Василије Трећи је примио госте са ве- ликом чашћу и дао им обиталиште у кре- маљском Чудовском манастиру. Прва књига коју су преподобном Максиму дали да прево- ди био је Псалтир с тумачењем, превод које књиге се јавио као разлог великокњажевског посланства на Свету Гору. Као инок у то вре- ме Максим није био утврђен у знању цркве- нословенског језика, њему су за помоћнике дати Димитрије Герасимов и Власије, који су служили при двору као преводиоци с ла- тинског и немачког језика. На овај начин је Максим вршио превод са грчког на латински, а тек потом су помоћници преводили на црквенословенски. Словенски текст су пре- носили на папир писци: инок Тројице-Сер- гијеве лавре Силуан и Михаило Медоварцев. У потпуности превод је био завршен за једну годину и пет месеци. Преподобни је такође написао посланицу великом кнезу која је по- служила као увод у Псалтир.

Василије Трећи је од Максима добијени превод предао на разматрање митрополиту Варлааму који је за кратко време дао свој одо- бравајући глас о преводу. Велики кнез је бога- то наградио преводиоца и његове сапутнике, отпустио Неофита и Лаврентија у миру; Од Максима је поручен нови превод, овога пута тумачење Отаца на дела Светих Апостола.

Превод Тумачења Максим Грк је завр- шио 27. марта 1521. године и те године је по- чео преводити за Крмчију одвојене одељке из Номоканона (Законоправило). Године 1523. учени Грк је превео беседе Св. Јована Злато- устог на Јеванђеља од Матеја и Јована. Извр- шио је он и низ других превода: 3. и 4. главу из Друге Јездрине књиге, одломке из Књиге пророка Данила, Јестирине, одломке из књига малих пророка са тумачењима, а такође и три списа Симеона Метафраста (Преводиоца).

Истовремено Максим Грк се бавио пре- гледом и исправком Толковаго Јеванђеља и богослужбених књига: Часослов, Минеј пра- знични, Апостол и Триод. О свом преводи-

лачком послу он је касније записао: „Када ми се грешном догодило да исправљам Триод, ја сам предавао латинском беседом вашим тумачима.. јер још нисам савршено научио ваш језик”. После исправки у руским књи- гама многих неисправности, чак и грешака, догмата, он примећује: „Неопходна објашње- ња долазе: једни нису разумели древне и увек спомињане преводиоце, друге грешке су до- лазиле од преписивача књига, који нису били довољно учени и искусни у смислу и грама- тичи”.

Преводилачки радови су убедили Мак- сима у важност доброг знања граматике; грч- ког и словенског језика. Граматику он назива почетком улажења у философију, и пише два дела њој посвећена: *О граматици*, и, *Беседа о користи граматики*.

Келија ученог инока била је примамљи- во за образовање руских велможа. Због разго- вора са ученим Грком долазе са двора многи утицајни људи: инок Васијан (кнез Патрике- јев), кнезови Петар Шујски и Андреј Холм- ски, бојари Иван Токмаков, Василије Тучков, Иван Сабуров, Теодор Карпов. У општењу са њима Максим Грк се упознао с руском цркве- ношћу, државним и друштвеним животом. У својим богословским радовима он пише о привржености Руса обредној страни вере; ње- га узнемирава што је књажевски двор увучен у сујеверје (астрологија). Неколико радова је написао против још не исчезле јереси „жи- довствујушчих”. Писао је и полемичке спи- се против мухамеданаца и латина. У својим беседама и посланицама он је такође водио борбу против сваке врсте сујеверја: против веровања у снове, чарања, гатања. Строгој критици подвргао је и апокрифне књиге ко- је су прекриле Русију углавном из Бугарске и преко којих су се увукле посебно при велико- књажевском двору.

С неповерењем су се у Москви односи- ли према исправкама које је он уносио у бо- гослужбене књиге. Увређени савременици су роптали: „Да ли је могуће исправљати књиге по којима се толико светих мужева спасло у Господу? Максим не исправља, већ квари све- те књиге и наноси велику штету руским чудо- творцима”.

За увреду су Руски људи сматрали Мак- симове прекоре који се тичу незнања истина вере и нечувања заповести Христових, испу- њавање једног унутрашњег обреда без духов- ног подвига, у сујетној нади на спасење кроз само спољашњу побожност.

Ово изобличавање је многе одводило у негодовање. Давали су повод за оптужбе Пре- подобног да не поштује обичаје предака, чак

да је јеретик. Посебно је за Максима Грка била опасна расправа са утицајним у црквеној јерархији и на двору лицима, када је он ступио у оштри спор о манастирским земљаним поседима, што је узнемирило свештенство и монаштво а и световне велможе. У овом спору Свети је узео страну „нестјажатеља” – присталица преподобног Нила Сорског.

Негодовање на преподобног Максима на двору није било опасно све док на митрополитску катедру није дошао светитељ Варлаам, присталица преподобног Нила Сорског, по својим погледима близак заволошким старцима. Али 1521. године Варлаама, који је пао у немилост код великог кнеза, збачен је са првосветитељског престола и удаљен у северни Спасо-Камени манастир, замено је митрополит Данило, ученик преподобног Јосифа Волоцког, који је био седам година игуман у Волоколамском манастиру после кончине Светог оснивача манастира. Положај Максима Грка постао је посебно тежак када је према њему постао нерасположен велики кнез Василије Трећи.

Искористивши нерасположење владара према Преподобном, његови противници су почели да га оптужују и за политичке преступе. Разговор странца са турским изаслаником Скендером, по националности Грк (Александар), одразило се и на то да је Максим и за Русе био поданик султана, а циљ оваквог размишљања могао је бити да се Максим врати на Свету Гору. Оптуживан је да наводно тежи да подстакне Турке на Руску земљу. Оптуживали су га да се он препознаје по тамнопутом лицу. Подозрења су изазивали његови чести разговори са бојарином Иваном Никитичем Берсенем-Беклемишевим, који је био незадовољан владавином и стањем на двору Василија Трећег, и ђаком Федором Жареним. Берсења-Беклемишева и Жаренога су ухапсили и оптужили за државни преврат. Ислеђивање се завршило казном бојарина Берсењ-Беклемишева: одсекли су му главу. Федру Жареном су ишчупали језик, а преподобног Максима држали у тамници Симонова манастира под стражом. Прогони против њега су настављени. Кроз неколико месеци, у априлу 1525. у царској палати је сазван сабор да суди Максиму.

Главни тужилац на суду био је митрополит Данило. Оптужио је Светог за јерес. Нападао га је за непрецизне или погрешне изразе који су се поткрали у преводима и исправкама због недовољног знања словенског и руског језика. Посебно тешка оптужба је била за то што је у садашњим књигама било написано: „Христос узиће на небеса и седе десно од Оца”, уместо „седећи десно од Оца”, или у прошлом времену „седео си десно од Оца”.

Из разлога лошег знања словенске граматике Преподобни није разликовао да „седео си” означава свршену радњу, а не трајну. На оптужбу, да он „Христово седење десно од Оца ... и овоме је учио многе” – Максим је наивно одговорио: „У томе („седе” или „седео је”) нема никакве разлике. У очима судија такав одговор био је раван тврдокорној упорности и нераскајању у јеретичкој хули на Спаситеља.

По одлуци сабора Преподобни је био послан у Јосифо-Волоколамски манастир. Из Москве су га тајно извели, тако да многи нису знали да ли је жив. У манастиру су га заточили у тамницу и предали на старање старцу Тихону Ленкову и духовнику манастирском Јони „ради обраћања и покајања, поправке”. Шест година је страдалник провео у суровој, тесној, смрадној и не удобној келији. Трпео је од дима, хладноће и глади, и био је од велике тамничке тескобе веома оболео у очима и ногама, а повремено је и обамирао. Од свих ускраћивања најтеже је било одлучење од примања Светих Тајни.

Али Господ није оставио страдалника без Својих утеха. Измученом од мука које су га снашле, њему се јавио у заточењу Анђео Божји и рекао му: „Трпи, старче, овим привременим страдањима ти ћеш се избавити од вечних мука”. Испуњен духовном радошћу од овог виђења, заточеник је испевао Светоме Духу Утешитељу канон који су потом нашли да је написан на зидовима његове тамничке келије.

Године 1531. преподобни Максим је опет изведен на суд. Са новим оптужбама против њега наступио је опет сам митрополит Данило. Овога пута он је почео са политичким оптужбама. Против њега су подигнуте нове оптужбе за врачање: „Ти си Максиме врачарским јелинским вештинама исписао на својим длановима, и ширећи дланове против великог кнеза, такође и против многих других, врачајући”. Затим су уследиле нове оптужбе за хулно изражавање, вређања која је чинио. У време суђења Преподобни је добро владао руским језиком, и када су му прочитали ове заиста хулне речи, он је рекао: „То је, господине жидовска (јеврејска) јерес, а ја тако нисам преводио нити писао, и нисам заповедио да се пише”.

На оптужбе Преподобни се опходио смирено, плакао је, клањао се пред ногама судија, молио опроштај. У то време на одговор је био позван и кнез-инок Васијан Патрикијев. Он се на суду држао са њему својственом надменошћу, на питања је одговарао са

висине и оштро, отворено је оптуживао црквене власти. Сабор га је осудио на заточење у Јосифов манастир у којем је кроз неколико година и умро.

Преподобног Максима су преместили из Јосифовог у Тверски Отроч под старање епископа Акакија. Настрадали су и његови помоћници. Саву су одвели у Зосимову пустињу Вологодске земље, Силуана су послали у Соловецки манастир, Михаила Медоварцева у Коломну.

Тверски епископ Акакије је био добар човек. Према преподобном Максиму се односио милостиво и састрадално. Посећивао га је у тамници. Будући да је био у Москви, замолио је великог кнеза да покаже милост заточеном ради новорођеног наследника престола Ивана – да скине са њега окове. Пресвећени Акакије је позивао Преподобнога у архијерејски дом и делио је с њим трпезу, дозволио му је да долази у храм, што је у Москви изазвало незадовољство. Епископ му је дозволио да код себе има књиге, перо, папир и мастило.

У Отрочем манастиру Преподобни се поново прихватио пера и написао је: „Речи ове, у тамници затворен и оскудевајући, њима сам себе тешио и утврђивао у трпљењу. Не тужи, не пати и не запомажи, љубљена душо, зато што страдаш због правде од руке оних од којих би требало да примиш свако добро, јер си их ранила духовном трпезом, испуњеном Духом Светим, то јест тумачењем богонадахнутих појања Давида, која си и превео са грчког на руски језик, а затим благодари твог Владика и прослављај Га што те удостојио да у садашњем временом страдању отплатиш сав дуг. И тако, пази се да не помислиш да је ово време туге; напротив, признај да је ово време божанске радости, да не пострадаш, окајана, многоструким ништавилем, мучена за своју неблагодарност у садашњем и у будућем веку. Ако се тако свагда наоружаш, радуј се и весели се, јер је награда твоја многа на небесима, како говори о томе небеска Истина”.

Високо ценећи ученост затвореника, епископ Акакије често се обраћао к њему ради објашњења својих недоумица. Преподобни му је давао та објашњења у беседама и у виду читавих трактата. У Отрочем манастиру он је саставио тумачења на Свештене књиге: на Књигу Постања, Псалме, Пророке, на Јеванђеља и Апостол.

Године 1534. до затвореника је стигла вест о смрти великог кнеза Василија Ивановича. Преподобни се надао да ће смрћу гневљивог господара нова власт се смилovati на њега и ослободити га. Да би себе очистио од

изнетих на њега оптужби, он пише *Исцеловање љавославне вере*. Али је глас страдалника остао без одговора. Максим је остао у Отрочем манастиру.

Међутим, по речима летописца, уз Петров пост 1537. године од грома у Тверу изгорели су градски зидови. Почео је пожар у којем је изгорело много градских здања, а 22. јуна, у недељу, избио је нови опасан пожар у којем је цео град изгорео до земље. Изгорели су храмови, срушио се катедрални храм, у којем су се чувале старе иконе и књиге, драгоцене сасуди. Епископа Акакија живог су изнели из града. Страх је обузео становнике Твера.

Ускоро се епископ Акакије прихватио да обнови храм: позвао је најбоље мајсторе, и храму је била повраћена његова лепота. Преподобни Максим је саставио „Похвално слово поводом обновљења епископом Тверским Акакијем црквеног здања после великог пожара”.

У Тверу је Максим Грк наставио да се бави књижевним радом. Још 1532. године почео је писање зборника својих радова. Своја дела је давао да преписују они који су желели и чак је својеручно их преписивао на молбу својих пријатеља. Године 1540. Преподобни је преписао грчки Псалтир.

Тешко стање атонског монаха скренуло је на себе пажњу источних патријараха. Цариградски патријарх Дионисије обавештавајући 1544. године великог кнеза Ивана Четвртог о свом избору на патријарашки трон, молио је са своје стране од Јерусалимског патријарха Германа и свештеног сабора, да ослободи убогог инока Максима, који се налази у смртној опасности, на Свету Гору, како би га погребли на месту његовог пострига. Године 1545. у Москву је дошла грамата од остарелог Александријског патријарха Јоакима с молбом за ослобођење затвореника.

Великом кнезу је писао и сам Преподобни молећи да га пусте на Свету Гору, али ова молба није била услышена. Године 1547. преподобни Максим пише посланицу новом митрополиту Макарију у којој се жали што су га оклеветали, не само за јерес, већ и за нехотичне грешке из разлога незнања језика, због чега је претрпео окове, дим, глад, хладноћу и, најтеже, лишење Причешћа.

Митрополит Макарије одговорио му је, не лично већ преко свог протосинђела монаха Алексија: „Окове твоје љубим, као једног од светих, а олакшати ти не могу, јер је у животу онај који те је свезао” – митрополит Данило. Преподобни се поново обратио Данилу,

а овај му је посаветовао да замоли за Причешће под изговором да је у смртној опасности. За Светога је овај лукави савет био неприхватљив. У новој посланици митрополиту Макарију он пише да се он „скривено и са лажу причешћује Божанским тајнама, како нису учили Свети Апостоли у преподобни Оци наши”.

Велик страдалник више не моли да се врати на Свету Гору и чак ни у Москву: „Ја не молим да се вратим у Москву и тамо живим, већ само молим за Причешће, које се једноставно свима даје; ни суд, ни сабор не молим, већ само милост и човекољубље”. Помињући невина страдања Св. Јована Златоустог, он пише: „Тако сам и ја пострадао, павши од неправедног гнева Даниловог. Да му Господ не узме ово у грех”.

Најзад је одлучење од Светих тајни било скинуто, али му слободу нису вратили. Захваљујући залагањима митрополита Макарија, свештеника Силвестра и Алексеја Адашева који су били блиски цару Ивану Четвртог, у Москви се почело стварати пријатно расположење Преподобном сужњу. Митрополит Макарије је високо ценио дела ученог Грка. Утицајна лица су поново почела да се обраћају преподобном Максиму желећи да знају његово мишљење о разним питањима, богословским и црквено-обредним.

Припремао се Стоглави сабор и мишљење ученог богослова слушали су и митрополит са свештенством, цар и људи утицајни на двору. Утицај списа преподобног Максима очигледан је у одлукама Стоглавог сабора. На побољшање положаја Преподобног много је допринео новопостављени настојатељ Тројице-Сергијевог манастира, Артемије. Његово заузимање је имало успеха. По речима хроничара, „невини Максим Грк великим кнезом Иваном Васиљевићем и мољењем Тројице-Сергијевог манастира игумана Артемија, био је изведен из Твера и заповеђено му је да живи у Тројицком манастиру”. Ово се могло догодити 1551. године када је већ пола године Артемије био настојатељ у Тројицкој обитељи.

Како је истовремено са Максимом Грком у Тројице-Сергијеву обитељ се преселио незаконито збачени са катедре митрополит Јоасаф, то су светитељ Јоасаф, игуман Артемије и преподобни Максим били међусобно веома блиски. У Тројицкој обитељи Максим је био близак са монахом Нилом, пореклом из кнежевске породице Курљатевих.

Преподобни је научио Нила грчком језику. Заједно са Нилом он је сачинио нови превод Псалтира. Монах Нил пише да Мак-

сим Грк „је довољно знао наш језик и веома разумно, а он, Курљатев, писао је тако како стоји на грчком, све по реду, право и без украшавања”. Такође примећује да су ранији преводиоци нашег језика недовољно знали и преводили што грчки, што словенски, друго српски, а нешто бугарски, оно што нису могли да преведу на руски језик.

Кнез Андреј Курбски причао је о једном догађају из житија преподобног Максима, који је много значио у животу цара Ивана Четвртог. Године 1553. оздравивши после тешке болести која га је снашла убрзо после повратка из казанског похода, цар је дао обећање да отпутује на молитву у Кирилов манастир; успут је он свратио у Тројице-Сергијеву обитељ и тамо је разговарао са преподобним Максимом. Богомудри старац сазнавши за цареву намеру, рекао му је: „Ако си и дао обећање да идеш у Кирилов манастир да би покренуо Св. Кирила на молитву Богу, такво обећање није сагласно са разумом, а ево зашто: у време казанске опсаде погинуло је много хришћанских војника; њихове удовице, сирочад, мајке без деце живе у сузама и невољи; теби је боље да се сажалиш на њих и утешиш их у беди тако што ћеш их окупити у царски град, него да испуниш неразумно обећање. Бог је свуда присутан, све испуњава и све гледа недреманим оком; такође и Светитељи слушају наше молитве не само на одређеним местима, већ по нашој доброј вољи и влашћу над собом. Ако ме послушаш бићеш здрав и многолетан са женом и дететом”.

Цар је смирено саслушао савет преподобног, али није хтео да га испуни. Тада је Максим заповедио да владару предају поруку преко кнеза Курбског, царског духовника свештеника Андреја (потоњи митрополит Атанасије), кнеза Ивана Мстиславског и Алексеја Адашева: „Ако ме не послушаш што те саветујем по Богу, заборавићеш крв мученика убијених од безбожника за Хришћанство, презрећеш сузе сиротих и удовица, и знај да ће твој син умрети на путу”.

Не гледајући на страшно упозорење цар је наставио своје неблагословено поклоњење, - и пророчанство Светога се испунило. Царвић Димитрије скончао је у узрасту од 8 месеци.

Уз Велики пост 1553. године у Москви се појавила јерес коју су ширили бојарски син Матеј Семенович Башкин и Теодосије Косој, постриженик у једном манастиру на Белом језеру. Проповедали су учење које је одбацивало догму о Светој Тројици, Светим тајнама, поштовању икона и светитеља, било је повезано са утицајем социнијанства – које је имало

много присталица у суседној Литви и сродно је са јересју жидовствујућих.

Ради испитивања у својству сведока довели су Тројице-Сергијевог игумана Артемија, а потом су и њега оптужили за јерес. За јерес су оптужили и преподобног Теодорита ... Суд сабора који се састао 1554. године осудио је Башкина, који се покајао, на заточење у Јосифо-Волоцки манастир, а невино осуђеног Артемија у Соловецки, а Теодорита у Кирило-Белозерски манастир.

Сазивајући сабор против јеретика, Иван Грозни је одлучио да позове на сабор и преподобног Максима ради изобличавања јереси, али се многострадални инок уклонио од такве почасте. Годину дана након осуде јеретика, 21. јануара 1556. године преподобни Максим је преминуо у обитељи Живоначалне Тројице, проевши 38 година у подвижничким трудовима и страдањима за добро Руске цркве и васељенског православља. Умирући, Преподобни страдалник је три пута себе осенио крсним знаком. Његови часни остаци су погребени у северозападном зиду Свето-Духовског храма Тројице-Сергијеве лавре.

Многи његови поштоваоци су долазили у Лавру да се поклонe његовим часним моштима. Максима Грка су поштовали као великог богослова и учитеља; и већ његов савременик кнез Андреј Курбски посветио му је низ успомена у својим „Казивањима“, Светог инока је назвао светим и преподобним. Поштоваоци дела Максимовог били су архимандрит Тројицког манастира Дионисије, који је и сам слично Максиму Грку пострадао због својих преводилачких трудова, Вологодски архиепископ Јона (Думин) који је 1600. године оставио у манастиру Рождества списак дела Максима Грка за спомен душе, затим патријарси Филарет и Никон.

У 1661. години при патријарху Никону на гробу Преподобног догодило се чудо које је записано у предању Тројице-Сергијеве лавре. Неки богомолац је по обећању дошао из Москве. После дугог манастирског богослужења он је у храму Силаска Светога Духа сео на гроб, али је Божијом силом био одбачен од гроба. При паду он се угрувао и није могао да устане. Када је мало дошао себи, устао је и питао је ко почива на том месту. Одговорили су му: „Монах Максим Грк“. „Оче Максиме, опрости ми“ – казао је он, и на његову молбу била је одслужена панихида (свеноћно бдење) Максиму; после тога болесник је добио исцелење.

У ово чудо није поверовао келејник старца Васијана, Јован. Он је дрско сео на

гроб Преподобнога са помишљу: повероваћу у чудо када се исто то догоди мени. И сумњичави је три пута био одбачен од гроба – разбио је лице до крви, поломљени су му зуби и повређен језик. Кажњен гневом Божјим, Јован се помолио пред иконом Светога и после тога је пао у сан. У сну је имао виђење пред иконом Спаситељевом монаха који се моли. „Ко је он?“ – питао је Јован. „Ја сам Максим Грк“ – одговорио му је инок. – „Што ме обещашћујеш? Ти си чуо да је данас био кажњен човек који је седео на мом гробу: ето, за твоје неверовање ти си добио заслужену казну“. Казавши му то, Преподобни се сакрио од њега.

Године 1564. живопис (икона) преподобног Максима појављује се на зидовима предворја Благовештењског храма Московског Кремља. У 17. веку његов лик се слика на фрескама Успенског храма Тројице-Сергијеве лавре, Софијског храма у Вологду, Јарославској цркви Св. Јована Претече у Точкову. Сликају се његови ликови по манастирима. Појављују се иконе Преподобног са ореолом. Име Максима Грка уноси се у иконописне приручнике 1694. године. Иконописни приручник одређује да се Св. Максим слика као „сед, брада широка и покрива плећа до прсију, са камилавком, риза преподобних, књига у рукама. У књизи су речи: Вера без дела је мртва. О Светом страдалнику склапају се житија и казивања. Састављена му је похвала и Служба.

Позор да буде канонизован као светитељ послужило је чудо - спасење цара Теодора Јовановича од смрти. У време опсаде Јурјева шведски војници су уперили своје оружје на царски шатор, да би ноћу извршили напад. У сну цару се јавио „инок благообразан леп у лицу рекавши: Устани, изађи из шатора свога, да напрасно не будеш убијен“. Цар је послушао његов савет. Тај инок је био преподобни Максим. Као благодарност за чудесно спасење Теодор је заповедио да се пошаљу поклонни у Тројице-Сергијеву лавру, а иконописцу царске палате Михаилу Васиљевичу Чустову он је рекао да наслика лик Св. Максима за Успенски храм.

Године 1591. по благослову патријарха Јова мошти Преподобнога биле су обелодањене: И открише, и изађе од моштију његових благомирис, и цело и неповређено тело његово, и ризе бише и мантија, и све покривало на њему нетрулежно, а на грудима руке његове, а десна рука са знаком крста“. На дан откривања моштију на гробу Светога исцелило се шеснаест болесника.

Сведочанства о томе налазе се у старобредничким рукописима, који се налазе у списку старијих рукописа. По речима свештеника А. Синајског, „крајем 17. века име преподобног Максима записано је међу Светима; спомен његов празнује се 21. јануара, иако се не зна тачно ни месец, ни дан његове смрти”.

Поштовање преподобног Максима никада се није прекидало. У 19. веку оно је добило својеврсни облик. На његовом гробу на дан спомена 21. јануара, када је спомен Св. Максима Исповедника (†662), чије име је носио страдалник, служено је свеноћно бденије у току којег је појан тропар: „Зареју Духа облистаем, витијствујушчих богомудрено сподобилсја јеси разуменија: и неведенијем омраченаја сердца човеков светом благочестија просвјешчаја, пресветел јавилсја јеси Православија светилник, Максиме преподобне, отонудуже ревности ради Всевидјашчего, отечества чужд и странец, Росијским странама бил јеси пресељник, за страданија темниц и заточенија десницеју Вишњаго венчаешисја и чудедејствуеши преславнаја. И о нас ходатај буди непреложен, чтушчих свјатују памјат твоју”.

Године 1796. митрополит Платон је заповедио да се постави изнад гроба Св. Максима нов камени надгробник, а 1833. године архимандрит Тројице-Сергијеве лавре Антоније саградио је над његовим гробом капелу где је старањем поштовалаца вршено увек бденије. Крајем 19. века издано је Житије преподобног Максима у Тројицком отачнику. Године 1908. у штампарији Тројице-Сергијеве лавре изашло је одвојено Житије преподобног Максима Грка са иконицима изражањима која су преузета са његове гробнице. Име Светога унето је у Атонски патерик. У свим издањима Тројице-Сергијеве лавре Максим Грк се именује као Преподобни.

У наше време црквено поштовање преподобног Максима Грка се наставља. Празновање Сабора Радоњешких светих установљено је за 6. јул, а у прву недељу после 29. јула – Сабор Тверских Светих. У том и другом храму поштује се и спомен преподобног Максима. Минеј за јануар под 21. даном, има Службу и Житије преподобног Максима Грка, а у прилогу је и његова икона. Спомен Светога 21. јануара поклапа се са споменом Преподобног Максима Исповедника и са даном празновања чудотворне иконе Божије Матере из Ватопедског манастира на Атону – обитељ у којој је Максим положио монашке завете.

Преподобни Максим Грк је Сабором Руске Цркве предложен да буде општецрквено прослављан на основу светости живота и чуда која се јављају код његових светих моштију, а такође и на основу његовог широко распрострањеног поштовања у народу као учитеља монашког живота и светог чудотворца.

Извор: *Канонизација Свјатих, Тројице-Сергијева Лавра 1988, 63-75.*

Са руског превео:
Протојереј Радомир В. Поповић
Православни богословски факултет, Београд

Архијерејско намесништво неготинско (Неготин) – протојереј Зоран Јовић 066/ 8000530

Архијерејско намесништво сокобањско (Сокобања) – протојереј Илија Чупић 066/8000570

Фондација „Патријарх Павле” помаже угрожене у поплавама

У Патријаршији српској у Београду 25. септембра 2014. године одржана је седница Управног одбора Фондације „Патријарх Павле”. Седницом је председавао Његова Светост Патријарх српски Иринеј у својству председника.

Управни Одбор је узео на знање извештај о прикупљеним и реализованим средствима на име помоћи поплавленим подручјима у Републици Србији и Републици Српској. Највећи део средстава донирали су Московска патријаршија, Бугарска патријаршија, Кипарска архиепископија, Грчка архиепископија, Српска Православна Црква и дијаспора у Сједињеним Америчким Државама и Канади, Православна Црква у Чешкој, Варшавска митрополија, Епархија британско-скандинавска Српске Православне Цркве и Српска православна црквена општина

Јоханесбург. Средства су достављена Епархијама: ваљевској, жичкој, шумадијској, зворничко-тузланској, бањалучкој, шабачкој, сремској и браничевској, које ће организовати непосредну доделу помоћи угроженима на канонском подручју ових епархија. Овим црквеним јединицама укупно је уплаћено 115.000.000,00 динара и 264.670,00 канадских долара.

Активности Фондације „Патријарх Павле”, у циљу прикупљања средстава ради помоћи подручјима погођеним елементарним непогодама, наставиће се и у наредном периоду. Стога молимо све људе добре воље да у складу са својим финансијским и материјалним могућностима, донирају средства Фондацији која ће обезбедити да се путем црквених јединица на терену, на најефикаснији начин помогне свим лицима којима је подршка и помоћ у тешким животним тренуцима њихових породица најнеопходнија.

Такође, размотрени су најургентнији захтеви и одобрена средства за помоћ најугроженијој деци, односно финансирање трошкова њиховог лечења у земљи и иностранству. Посебна помоћ је додељена Центру за помоћ и рехабилитацију особа са посебним потребама „Кућа светлости”, ради помоћи у оснивању Регионалног центра за слепу децу.

Текући рачун Фондације „Патријарх Павле” код Комерцијалне банке а.д.

00-739-0002170.1 – девизни

205-480-06 - динарски

ГЛАСНИК

Службени лист
Српске Православне Цркве

Издаје:
Свети Архијерејски Синод
Српске Православне Цркве

Главни и одговорни уредник:
протојереј-ставрофор
др Драгомир Сандо

Уредништво
и администрација листа:
11000 Београд, Краља Петра 5
Пошт. факс 182.
Тел. (011) 32 82 595, 32 82 596

Рукописе слати на горњу адресу
и не враћају се.

Годишња претплата цена за нашу
земљу износи 1.200,00 динара.
Продајна цена по примерку
100,00 динара.

Прималац:
Информативно-издавачка установа
Светог Архијерејског Синода СПЦ
Патријаршија, Краља Петра бр. 5
11000 Београд.

Динарски жиро-рачун:
145-4721-71, Marfin Bank a.d. Београд.
Позив на број: број претплатне картице
(исписан масним цифрама на омоту у коме
стиже часопис, лево од имена и адресе).
Уплате са „позивом на број” омогућава нама
да тачно препознамо претплатника у чије име
је уплаћено, јер је банковни извештај често
непотпуно и прекратак да бисмо из њега то
могли разазнати.

За Европу: обична пошљика 32 евра
авионска пошљика 60 евра
ван Европе: обична пошљика 35 евра
за Америку обична пошљика 35 евра
авионска пошљика 65 евра

Девизни рачун:
Payment instructions:
Intermediary bank: Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
INFORMATIVNO IZDAVACKA USTANOVA
SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: for the account of ordering customer

Тираж: 1.500 примерака

Штампа:
Штампариа Издавачке фондације
Архиепископије београдско-карловачке
Београд, Краља Петра бр. 5

У ОВОМ БРОЈУ:

СЛУЖБЕНИ ДЕО
Свети Архијерејски Синод
Српске Православне Цркве 460

ИЗ ЦРКВЕНОГ ЖИВОТА
Информативна служба СПЦ, Наречење
и хиротонија новоизабраног Епископа
топличког архимандрита Арсенија 461
Епархија средњоевропска, Устоличен
Епископ средњоевропски Сергије 471
Зорица Зец, Велике молитвене
свечаности у Епархији славонској 476
Епархија бихаћко-петровачка, Духовне
свечаности у Еп. бихаћко-петровачкој ... 490
Информативна служба СПЦ, Епархија
шабачка, У спомен на сто година од
Великог рата 1914-1918 498

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО
Брук В.Р. Пирсон, Антиохија Писидијска
(превео: протођакон Р. Ракић) 504
Ли Мартин Макдоналд, Антиохија
Сиријска (превео: Р. Ракић) 506
Житије Преподобног Максима Грка
(превео: проф. Радомир Поповић) 509

СЕЋАЊА
Зорица Зец, Сто година од рођења и пет
година од упокојења патријарха Павла .. 515

ОГЛАСИ 516
Прикупљање помоћи за угрожене
од поплава 517
Фондација „Патријарх Павле” помаже
угрожене од поплава 518